

управління здійснювалось на основі традиційних підходів радянського зразку, а після 2004 року – з урахуванням вимог ринкового господарювання, що передбачає перерозподіл повноважень і порядку фінансування між суб'єктами управління. Означений напрямок дослідження є вельми актуальним та потребує подальших наукових розробок.

Список використаних джерел

1. Здоров'є-21: Основи політики досягнення здоров'я для всіх в Європейському регіоні ВОЗ : вступ / Європ. сер. по досягненню здоров'я для всіх. – Копенгаген, ЕРБ ВОЗ, 1998. – № 5. – Режим доступу : <http://www.moz.gov.uahttp://cyberleninka.ru/article/n/fenomen-zdorovya-kontseptsiya-i-prikladnye-aspekty#ixzz2ftA8bmlH>
2. Коваленко Т. Ю. Державне регулювання санаторно-курортного забезпечення дітей в Україні: актуальність проблеми в умовах медичної реформи / Т. Ю. Коваленко // Держава і регіони. Серія «Державне управління». – Запоріжжя : КПУ, 2013. – № 1. – С. 168-172.
3. Коваленко Т. Ю. Правове забезпечення державного управління санаторно-курортною справою в Білорусі : Актуальні проблеми європейської інтеграції та євроатлантичного співробітництва України : зб. матер. X регіон. наук.-практ. конф. (16 травн. 2013 р., м. Дніпропетровськ) / Т. Ю. Коваленко. – Д.: ДРІДУ НАДУ, 2013. – С. 34-36.
4. Коваленко Т. Ю. Зарубіжний досвід правового регулювання у сфері державного управління санаторно-курортним забезпеченням дітей (Республіка Білорусь) / Т. Ю. Коваленко // Публічне адміністрування: теорія та практика: електр. зб. наук. пр. – Д.: ДРІДУ НАДУ. – 2013. – Вип. 1. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua>.
5. Про затвердження порядку надання працюючим громадянам санаторно-курортної медичної допомоги з відновлювального лікування безпосередньо після стаціонарної допомоги в умовах санаторно-курортних організацій : проект наказу. – Режим доступу : <http://www.minzdravsoc.ru>
6. Реалізація соціальних ініціатив Президента України у сфері охорони здоров'я [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.moz.gov.ua>

УДК 378.18

Г.В. Коваль

ВПЛИВ МОЛОДІЖНИХ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЮ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ

Анотація. У статті автор розглядає вплив молодіжних громадських організацій на формування та реалізацію державної молодіжної політики; акцентує увагу на основних принципах діяльності молодіжних громадських організацій, а також на впливі молоді на процеси державотворення в Україні; стверджує про потребу співпраці молоді та державних органів влади і місцевого самоуправління; урахуовуючи наповненість змісту державної молодіжної політики та її завдань, звертає увагу на формулювання окремих завдань функціонування молодіжних громадських організацій.

Ключові слова: молодь, молодіжна політика, громадські організації, принципи, процеси, державні органи, влада, завдання, діяльність, держава.

Koval G.V. The impact of public youth organizations for the formation and implementation of state youth policy.

Annotation. In this article the author examines the impact of public youth organizations on the formation and implementation of state youth policy; focuses on the basic principles of youth non-governmental organizations (NGOs) and also on the influence of young people to processes of state-building in Ukraine; says about the need for cooperation of youth and state authorities and local authorities; taking into account the fullness of the content of the state youth policy and its objectives, draws attention to the formulation of certain tasks of the functioning of youth organizations.

Key words: public youth organizations, state, youth policy, state-building, local authorities, basic principles, objectives, tasks, functioning, processes.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасна ситуація в державі й суспільстві вимагає негайних заходів, спрямованих на формування стратегії соціально-економічного, політичного й культурного розвитку України, що вимагає послідовної реалізації заходів довгострокового характеру, спрямованих на подальше вдосконалювання держави, підвищення рівня життя її населення. Це вимагає формування базових умов, які дозволять планомірно підготовлювати

основу для кожного наступного етапу перетворень. Вагому роль у формуванні та реалізації державної молодіжної політики в Україні відіграють молодіжні громадські організації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питання формування та реалізації державної молодіжної політики, зокрема впливу на цей процес громадських молодіжних організацій, приділено увагу вітчизняних і зарубіжних вчених. Серед сучасних українських науковців варто виділити праці таких дослідників, як М. Багмета, О. Балакірева, Є. Бородіна, М. Головатого, В. Головонька, А. Капської, М. Лукашевича, Н. Метьолкіної, В. Онікієнко, Б. Савченка, М. Хмелярчука, Н. Юрій та ін.

Серед сучасних зарубіжних дослідників цікавими є праці таких науковців, як Ю. Волкова, В. Добренькова, Т. Зубкової, В. Лукова та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Однак недостатньо вирішеними залишаються питання висвітлення основних проблем формування та реалізації державної молодіжної політики в Україні.

Формулювання цілей статті. Мета статті – висвітлити основні проблеми формування та реалізації державної молодіжної політики в Україні, проаналізувати роль громадських молодіжних організацій в реалізації державної молодіжної політики.

Виклад основного матеріалу. Україна перебуває в центрі глобальних і регіональних політичних та економічних процесів. Завдання забезпечення її поступального, стійкого розвитку і безпеки вимагає ефективної та адекватної реакції на сучасні виклики, досягнення національної конкурентоспроможності в усіх сферах [5, с. 115].

При визначенні загальнонаціональних пріоритетів має бути враховано інтереси молоді. Вона повинна стати активним учасником вирішення завдань, що стоять перед державою і суспільством. Необхідно на державному рівні створювати умови для самореалізації молоді і включення молоді в процеси розвитку України. Це розширить соціальну базу перетворень, забезпечить соціальне, культурне і економічне відтворення і розвиток країни.

Аналізуючи молодіжну політику, слід констатувати, що це складна, багатогранна система відносин, в якій можна виділити відносно самостійні структурні елементи – сукупність ідей, концепцій, принципів, функцій, пріоритетів, основних напрямків, стратегію і тактику соціального розвитку молоді; відносини між молоддю та іншими суб'єктами соціально-політичного процесу, що відбуваються з приводу формування та реалізації молодіжної політики (політична соціалізація молоді); політичні й управлінські рішення, що приймаються компетентними владними органами в контексті молодіжної політики [4, с. 62]. Таким чином, якщо розглядати в цілому, то молодіжна політика становить собою участь молоді у процесах державного будівництва.

Сучасна молодь, відіграючи важливу роль у суспільному житті, залишається недостатньо захищеною складовою населення, яка потребує правових, економічних, організаційних умов і гарантій для своєї самореалізації. Вирішення складних проблем, дія у критичних ситуаціях часто вимагають колективної роботи, уміння працювати однією командою, терпимого ставлення до різних поглядів [7, с. 42]. Це доводить неможливість її функціонування без розгалуженої структури молодіжних громадських організацій.

Співпраця органів державної влади та молодіжних і дитячих громадських організацій значною мірою впливає на формування і здійснення державної молодіжної політики, оскільки участь молоді в організаціях сприяє підвищенню її суспільної активності, соціальному становленню і розвитку.

Державна молодіжна політика – системна діяльність держави у відносинах з особистістю, молоддю, молодіжним рухом, що здійснюється в законодавчій, виконавчій, судовій сферах і має на меті створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов та гарантій для життєвого самовизначення, інтелектуального, морального, фізичного розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу як у власних інтересах, так і в інтересах держави [4, с. 61].

Участь у розробленні і реалізації молодіжної політики сприяє залученню молоді до розбудови держави, використанню потенціалу молоді в інтересах як суспільства, конкретного регіону, так і окремих молодих людей; є додатковим джерелом організаційних, кадрових, інформаційно-пропагандистських, фінансових та інших можливостей, що підвищують ефективність підготовки і проведення конкретної акції чи заходу, а отже і державної молодіжної політики загалом.

Діяльність молодіжних громадських організацій стала особливо помітною за умов трансформації суспільства. Очевидним є те, що сучасні молоді люди об'єднуються і таким чином взаємодіють на основі сподівань кожного члена організації, створюють умови для самореалізації тощо. Їх об'єднання складаються з представників різних соціальних груп молоді. Функціонування більшості з них спрямовано на вирішення конкретних проблем, пов'язаних з отриманням житла, активним проведенням вільного від роботи часу, зимового та літнього відпочинку, реалізацію програм зі створення соціальних молодіжних служб, розвитку спорту, виявлення та підтримки молодих талантів тощо [6, с. 47].

Молодіжні громадські організації, доводячи значущість своїх соціальних функцій, вводять особистість у систему соціальних відносин, сприяючи оволодінню нею нових соціальних ролей. Вони захищають права й інтереси своїх членів, підтримують їх соціальні ініціативи, лідерський та творчий потенціал тощо.

Виходячи зі змісту Закону України «Про молодіжні та дитячі громадські організації» поняття «молодіжні громадські організації» визначено таким чином: «Молодіжні громадські організації – це об'єднання громадян віком від 14 до 35 років, метою яких є здійснення діяльності, спрямованої на задоволення та захист своїх законних соціальних, економічних, творчих, духовних та інших спільних інтересів» [2]. У цьому ж документі зазначено, що існують форми підтримки їх державою, зокрема надання інформації про державну політику в цій сфері; методична й організаційна допомога в питаннях соціального становлення та розвитку; сприяння у створенні підприємств; закладів і організацій для забезпечення конкретних послуг; звільнення від сплати за державну реєстрацію та реєстрацію їх символіки. Органам виконавчої влади і місцевого самоврядування надано можливість делегувати таким організаціям повноваження щодо реалізації відповідних проектів і програм, здійснюючи при цьому їх фінансовий і матеріальний супровід.

Існує думка, що перші громадські структури молодіжного руху виникли орієнтовно «...ще наприкінці XVI ст. і пройшли спільно з іншими українськими громадськими об'єднаннями складний шлях свого розвитку, дещо затухаючи впродовж XVIII століття і розширюючись у формах і методах діяльності впродовж XIX століття». Кількість громадських молодіжних об'єднань в Україні зростає з року в рік: на 1.01.1995 р. – 28; 1996 р. – 35; 1997 р. – 46; 1998 р. – 52; 1999 р. – 66; 2000 р. – 79; до середини 2001 р. – 82; 2010 р. – 208, зокрема студентських 16; 2011 р. – 217, зокрема студентських 16; 2012 р. – 224, зокрема студентських 17 [9]. На основі цих показників відзначаємо, що процес створення регіональних громадських молодіжних і дитячих організацій позначився динамічністю (наприкінці 2000 р. їх діяло понад 4,5 тисячі). Так, станом на 1.01.2010 р. в Україні діяли 173 всеукраїнські молодіжні громадські організації, 19 всеукраїнських спілок молодіжних громадських організацій та 18 всеукраїнських дитячих організацій, а на початку 2011 р. кількість регіональних молодіжних і дитячих громадських організацій перевищила 8 тис. [9].

Сьогодні молодіжні громадські організації перебувають на стадії утвердження власних позицій у суспільстві, а тому важливо усвідомлювати їх провідні завдання та принципи функціонування за умов його трансформації. Для цього необхідно зважати на суть завдань і принципів державної молодіжної політики в Україні, оскільки, на наш погляд, вона є визначальною для їх формування та розвитку.

Особливий інтерес становлять положення Постанови «Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2009–2015 рр.» від 28.01.2009 р. № 41, які стосуються її основних завдань: «...створення умов для інтелектуального самовдосконалення молоді, творчого розвитку особистості; утвердження патріотизму, духовності, моральності та формування загальнолюдських цінностей; пропаганда та формування здорового способу життя; створення сприятливого середовища для забезпечення зайнятості молоді; надання підтримки молодіжним та дитячим громадським організаціям; інтеграція українських молодіжних організацій до відповідних європейських і світових організацій» [8]. Вони спрямовані на інтелектуальне самовдосконалення та творчий розвиток молодих людей, формування їх духовно-моральних якостей, надання підтримки молодіжним та дитячим громадським організаціям і сприяння їх інтеграції до європейських і світових організацій.

Ураховуючи те, що завдання функціонування молодіжних громадських організацій значною мірою співвідносні із завданнями державної молодіжної політики, вони корегуються залежно від плину часу і його соціально-політичної та соціально-економічної складових. У недалекому минулому окремі з них визначалися так: 1) участь у формуванні та забезпеченні реалізації державної політики з питань молоді; 2) розроблення проектів відповідних концепцій програм; 3) міжгалузєва координація та функціональне регулювання; 4) підготовка аналітичних, інформаційних і статистичних матеріалів, організація проведення дослідження становища та перспектив розвитку молоді; 5) розроблення та реалізація разом з іншими центральними і місцевими органами виконавчої влади, громадянами та об'єднаннями громадян заходів, спрямованих на поліпшення становища молоді; 6) міжнародне молодіжне співробітництво.

На сьогодні, враховуючи наповненість змісту державної молодіжної політики та її завдань, можна таким чином сформулювати окремі завдання щодо функціонування молодіжних громадських організацій: збільшення кількості організації шляхом залучення перспективної молоді до членства в ній; розробка на конкурсній основі молодіжних програм і проектів; забезпечення життєдіяльності молоді в Україні; взаємодія з іншими організаціями (всеукраїнськими та міжнародними) у вирішенні актуальних освітніх, соціально-економічних і соціально-політичних проблем; забезпечення зв'язків з громадськістю через засоби масової інформації для підтримки молодіжних ініціатив; вплив на формування у молоді загальнолюдських цінностей та здорового способу життя; забезпечення правового захисту молоді тощо.

Завдання функціонування молодіжних громадських організацій ґрунтуються на принципах, які часто потребують корекції у зв'язку з політичними та соціально-економічними подіями в державі. Є. Бородін у монографії «Історія формування державної молодіжної політики в Україні» акцентував увагу на тих із них, які були наявними в проектах молодіжних документів, зокрема «Загальні засади державної молодіжної політики в Україні»: «...в деяких випадках українські розробники проекту вважали необхідним розширити зміст поняття «принципи молодіжної політики». Вони додали такі принципи: «забезпечення рівних прав, обов'язків і соціальної перспективи молодим людям з іншими (і не за їх рахунок) соціальними групами, класами суспільства», «партнерство і співробітництво з партіями, рухами, громадськими організаціями, що діють у межах законів, Конституції України» [1, с. 102]. На відміну від союзного закону, у проекті українського документа мова йшла не про «поповнення зумовлених віком недоліків соціального статусу молодих громадян», а про «створення для юнаків та дівчат необхідних стартових можливостей влаштування свого життя». У чинному Законі України «Про молодіжні та дитячі громадські організації» (ст. 3 «Принципи утворення і діяльності молодіжних та дитячих громадських організацій») вказано: «Молодіжні та дитячі громадські організації утворюються і діють на засадах добровільності, рівноправності їх членів, самоврядування, законності та гласності...» [2].

Одним із найважливіших принципів функціонування молодіжних громадських організацій за умов трансформації суспільства можемо назвати принцип добровільності вступу до їх лав, дотримуючись якого молодь має усвідомлювати, що свобода її вибору має бути підкріпленою розумінням важливості свого кроку. Факт добровільного вступу людей відповідного віку до молодіжних громадських організацій є очевидним, хоча існуюча свобода вибору однієї з них іноді обмежує вплив на особистість інших державних і громадських структур. Крім цього варто враховувати орієнтацію на принцип ініціативності юнаків і дівчат як при вступі до названих організацій, так і в процесі забезпечення їх функціонування та власної життєдіяльності, оскільки лише ініціативні члени діючих молодіжних структур можуть досягати результатів у своїй роботі та створювати відповідний імідж молодіжних громадських організацій. Дотримуючись принципу виборності на керівні посади в організації, молодь може розраховувати на перспективу і таким чином прагнути до високої результативності виконання своїх обов'язків. Безперечним є врахування принципу легітимності діяльності МГО, адже лише орієнтуючись на нього можна забезпечувати довіру до її керівного складу і сприйняття змісту функціонування.

Ще одним суттєвим принципом функціонування молодіжних громадських організацій є принцип прозорості прийняття рішень, керуючись яким можна розраховувати на взаєморозуміння з її членами та тією частиною молоді, яка підтримує організацію. Принцип сприяння

розвитку та реалізації потенційних можливостей молоді є одним із найсуттєвіших принципів функціонування молодіжних громадських організацій будь-якого типу, оскільки сучасна молодь прагне до забезпечення своїх амбіцій щодо рівня освіченості, професійного зростання, духовного збагачення, матеріального забезпечення і потребує допомоги тощо.

Звичайно, світова економічна криза негативно вплинула на реалізацію завдань у сфері діяльності молодіжних громадських організацій. Залишається гостропроблемним питання зміцнення їх матеріальної бази, розвитку місцевих структур, підготовки кадрів для роботи з молоддю, забезпечення їх діяльності в різних куточках країни та інформування суспільства про цю роботу.

Проте за умови підтримки державою вони здатні надавати допомогу вразливим групам населення, займатись профілактикою негативних явищ у суспільстві, підвищенням професійних навичок молодих спеціалістів, матеріальною підтримкою тих, хто має в цьому потребу, формуванням світоглядних позицій дітей і молоді й організацією їх дозвілля, розвитком духовно-моральних якостей та патріотизму юнаків і дівчат, взаємодопомогою громадян у вирішенні суттєвих проблем своєї життєдіяльності.

Висновки з даного дослідження. Аналізуючи функціонування і діяльність молодіжних громадських організацій та шукаючи шляхи їх удосконалення, слід урахувати неможливість повернення до моделі єдиного союзу молоді, яким колись був комсомол, оскільки ця ідея не є популярною серед наших сучасників, хоча досі приваблює літніх громадян. Варто зважати на результати функціонування окремих груп названих організацій, зокрема тих, які об'єднують студентську й учнівську молодь, соціальна спрямованість роботи яких у вигляді шефської допомоги має значення для різних вікових категорій населення; важливо звертати увагу на те, що представники старшого покоління прихильно ставляться до молодіжних громадських організацій, які справляють або забезпечують виховний вплив на молодь, повертаючи її до духовних надбань свого народу, високоморальних вчинків, історичної пам'яті, копіювання того, з чим звиклись протягом попередніх десятиріч; слід знати про факт зацікавленості молоді тими з них, які намагаються вирішувати її соціальні проблеми щодо дозвілля, підприємництва, створення власного бізнесу; акцентувати увагу на роботі профспілок і неоднозначному ставленні старших і молодих громадян до них, оскільки незадоволеність матеріальною забезпеченістю впливає на оцінку роботи останніх.

Перспективи подальших розвідок. Отже, з бурхливим розвитком політичних процесів в Україні, зі зміною світогляду молоді, зумовленої зокрема поширенням мережі Інтернет, появою нових завдань і пріоритетів у молодіжній політиці на державному рівні з'являється об'єктивна потреба в подальшому науковому вивченні проблем соціалізації молоді, організації та діяльності молодіжних громадських організацій та їхнього впливу на процеси державотворення в Україні.

Список використаних джерел

1. Бородин Є. Історія формування державної молодіжної політики в Україні (1991 – 2004 рр.): монографія / Є. І. Бородин. – Дніпропетровськ : Герда, 2006. – 472 с.
2. Закон України «Про молодіжні та дитячі громадські організації» (зі змінами) № 281-XIV від 1 грудня 1998 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.gov.ua>.
3. Зінков Р. Молодіжний рух у США / Р. Зінков, І. Мануйлов, Е. Шаповал // Вісник УАДУ. – 2000. – №3. – С. 246–254.
4. Коваль Г. Сутність державної молодіжної політики / Г. В. Коваль // Наукові праці : Науково-методичний журнал. Державне управління. – 2011. – Том 159. Випуск 147 – С. 58–62.
5. Коваль Г. Основні аспекти формування та розвитку державної молодіжної політики / Коваль Г. В. // Інвестиції : практика та досвід. – 2013. – № 1. – С. 115–118.
6. Коваль Г. Роль молодіжних громадських організацій у формуванні та реалізації державної молодіжної політики / Г. В. Коваль // Наукові праці : Науково-методичний журнал. Державне управління. – 2013. – Вип. 202. Т. 214. – С. 46–51.
7. Королько В. Зв'язки з громадськістю. Наукові основи, методика, практика : підруч. для студ. ВНЗ / В. Г. Королько, О. В. Некрасова. – 3-тє вид., допов. і перероб. – К. : Києво-Могилянська академія, 2009. – 831 с.
8. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 825-р від 11.06.2008 р. «Про схвалення «Концепції проекту Загальнодержавної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2009-2015 роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
9. Статистичний щорічник Україна в цифрах – Режим доступу : <http://ukrstat.org/uk/druk/katalog/kat>